

Notă asupra decorului unei statuete antropomorfe neolitice descoperite la Rast, județul Dolj

Andreea BÎRZU*

Abstract: *This study presents a series of very interesting technical details which are closely related to the manner of designing and making the decoration, more precisely the lines of construction and axes of symmetry, that were identified on the surface of an anthropomorphic figurine discovered in the Vinča neolithic settlement at Rast.*

Rezumat: *În acest studiu mi-am propus să prezint o serie de detalii tehnice deosebit de interesante care se află în strânsă legătură cu maniera de proiectare și de realizare a decorului pe care le-am identificat pe suprafața unei figurine antropomorfe descoperite în așezarea neolitică vinciiană de la Rast.*

Keywords: *Neolithic; anthropomorphic figurine; Rast; Vinča; decoration.*

Cuvinte cheie: *neolitic; figurină antropomorfă; Rast; Vinča, decor.*

În acest articol ne-am propus să republicăm una dintre figurinele antropomorfe publicate inițial de către Vladimir Dumitrescu în anul 1980, în monografia „The neolithic settlement at Rast” (Vl. Dumitrescu 1980, pl. LVIII/3; pl. LXXVII). Această contribuție reprezintă o consecință a lucrului direct cu piesa, ocazie care ne-a permis să observăm și să analizăm anumite detalii, deosebit de interesante, care au legătură cu realizarea decorului reprezentat pe suprafața figurinei (pl. I/1-2).

Figurina, care se află astăzi în patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României, având numărul de inventar 12086,¹ a fost descoperită în timpul campaniei de săpături arheologice pe care echipa compusă din C.S. Nicolăescu-Plopșor, Vl. Dumitrescu, N. Gostar, R. Vincenz, Șt. Ștefănescu și S. Barta a efectuat-o în anul 1950, în așezarea neolitică de la Rast, specifică culturii Vinča. Mai precis, aceasta a fost găsită la o adâncime de 1,50 m, imediat sub nivelul de distrugere a locuințelor din stratul superior de cultură (Vl. Dumitrescu 1980, p. 63).

Așezarea neolitică de la Rast este situată pe Grindul Țifarului, în stânga și în dreapta pârauului cu același nume, în imediata vecinătate a Dunării (la cca 250 m de malul ei nordic) (C.S. Nicolăescu-Plopșor *et alii* 1951, p. 267). În urma campaniilor de cercetare sistematică realizate în 1943 și în 1950, au fost identificate trei niveluri arheologice specifice culturii Vinča, precum și resturi sporadice aparținând epocii bronzului, culturii La Tène și evului mediu (C.S. Nicolăescu-Plopșor *et alii* 1951, p. 267). Din nefericire, o mare parte a sitului a fost distrusă de acțiunea apelor Dunării, lucru care a făcut extrem de dificilă stabilirea cu claritate a stratigrafiei, precum și a altor caracteristici specifice așezării preistorice și nu a permis o încadrare culturală și cronologică precisă a materialului descoperit în cele trei niveluri arheologice. Cu toate acestea, artefactele descoperite aici au fost atribuite, pe baza tipologiei,

---

* Muzeul Național de Istorie a României, Calea Victoriei nr. 12, sector 3, București; birzuandreea@yahoo.com.

¹ Piesa ne-a fost pusă la dispoziție, cu amabilitate, spre studiu de către dr. Radian-Romus Andreescu și dr. Katia Moldoveanu, Muzeul Național de Istorie a României, cărora dorim să le mulțumim și pe această cale.

a decorului și a analogiilor (N-E Serbiei, Iugoslavia și N-V Bulgariei), etapei de trecere de la faza Vinča B, respectiv B2, la faza C (Vl. Dumitrescu 1980, p. 30).

În urma săpăturilor întreprinse a fost descoperit un număr impresionant de fragmente ceramice, dar și de reprezentări plastice antropomorfe (peste 100), figurine și vase cu reprezentări umane, în marea majoritate fragmentare, dintre care doar 30 de figurine cu un context clar (Vl. Dumitrescu 1992, p. 30). Alături de acestea au fost identificate o serie de unelte din piatră, silex, os și corn.

Figurina antropomorfă care face obiectul acestei note s-a păstrat în stare fragmentară, având partea inferioară, de la brâu în jos, ruptă din vechime².

Piesa are următoarele dimensiuni: înălțime = 118 mm; lățime maximă = 105 mm; grosimea = aproximativ 30 mm. Ea fost restaurată, prezentând completări cu ipsos la bază. În zona brațelor, a nasului și a sânelui drept se observă o lipsă a materialului în proporții diferite. Artefactul prezintă o fisură de aproximativ 1,3 cm pe partea posterioară a capului, depuneri și notări cu tuș negru.

Figurina a fost modelată dintr-o pastă fină și arsă reducător la cenușiu. Capul este stilizat, având o formă romboidală. Creștetul este alungit și bombat, fruntea înaltă și teșită, iar nasul este puternic reliefat. Sprâncenele, precum și ochii mari și migdalați, sunt figurate cu ajutorul liniilor incizate. La ochiul stâng se observă reprezentarea pupilei printr-o linie trasată circular. Bărbia este ascuțită și prezintă un mic orificiu rotund în partea de jos. Doi lobi laterali, cu câte două, respectiv trei perforații sugerează urechile, amintind de figurinele specifice culturii Gumelnița. Gâtul este scurt și gros. Două prelungiri laterale reprezintă brațele. Acestea au fost rupte din vechime de la nivelul coatelor. Bustul este aproape plat, cu sâni mici în relief. Abdomenul este ușor bombat, iar spatele este aplatizat.

Piesa este decorată pe ambele fețe cu motive geometrice, spiralo-meandrice, incizate, specifice plasticii, dar și ceramicii de la Rast. Ornamentarea începe pe partea anterioară de la baza gâtului cu trei spirale desfășurate orizontal și se continuă pe umeri și pe brațe cu alte spirale. Restul suprafeței, de la nivelul sânelor în jos este decorat cu benzi meandrice și unghiulare. Pe spate figurina este acoperită de la gât în jos cu benzi meandrice-unghiulare

Piesa prezintă o serie de detalii interesante. Mai precis, pe spate dar și în părțile laterale se observă o serie de linii verticale și orizontale incizate (pl. I/2; II/1-8; III/2-3). Astfel, pe spate, la mijloc, se remarcă o linie verticală care străbate întreaga suprafață, din creștet până la extremitatea părții păstrate a trunchiului, care se intersectează cu câte o linie orizontală trasată la nivelul lobilor urechilor, al umerilor și al axilelor, împărțind suprafața în mai multe registre (pl. I/2; II/1-2; III/2-3). Foarte relevant este faptul că aceste drepte se regăsesc sub decorul propriu-zis realizat la nivelul trunchiului, spre deosebire de cap, care nu a fost ornamentat (pl. I/2; II/1-2; III/2-3).

Pe întreaga lungime a profilului figurinei se evidențiază o linie incizată vertical care împarte, virtual, piesa în două părți: anterioară și posterioară (pl. II/4-6), fiecare dintre cele două fețe având un decor specific. O primă impresie a fost aceea că piesa a fost realizată din două bucăți, față – spate, care ulterior au fost îmbinate iar linia astfel rezultată nu a fost netezită. Această impresie a fost accentuată de faptul că pe anumite porțiuni ale figurinei, în zona formată din partea interioară a brațelor, a axilelor și a coastelor, zone protejate în mod natural de procesul de șlefuire produs inevitabil ca urmare a folosirii, respectiv studierii artefactului în timp, se observă suprapunerea celor două bucăți, în unele locuri existând chiar

² Desenele și fotografiile piesei au fost realizate de către Cristiana Banu, căreia dorim să-i mulțumim și pe această cale.

mici diferențe de nivel (pl. II/5, 7, 8) . În lipsa unor metode de analiză complexe, precum tomografia (analiza microscopică dovedindu-se a nu fi suficientă și edificatoare), la care se adaugă faptul că piesa a fost restaurată, lipsindu-ne de posibilitatea de a analiza interiorul, respectiv modul de fragmentare (pl. I/1-2), această teorie rămâne doar o ipoteză de lucru. Pe de altă parte, caracteristicile specifice piesei, precum grosimea și înălțimea apreciabile, sugerează că aceasta a fost modelată dintr-o singură bucată de lut.

Liniile despre care am vorbit în rândurile anterioare, reprezintă, cel mai probabil, un sistem de referință în ceea ce privește realizarea decorului figurinei, funcționând ca axe de simetrie. Pe de o parte, ele au rolul de a împărți suprafața care urma să fie decorată în mai multe registre. Pe de altă parte, pornind de la ele au fost trasate diferite motive decorative (pl. I/2; II/1-2; III/2-3).

Totodată, având ca reper aceste drepte, au fost stabilite anumite proporții între diferite elemente anatomice ale figurinei antropomorfe, îndeosebi la nivelul feței, de exemplu între lobii urechilor și vârful nasului sau între lobii urechilor și bărbie, distanțele dintre acestea fiind egale. De asemenea, perforațiile care se regăsesc la nivelul lobilor urechilor au fost realizate în funcție de orizontala trasată pe partea posterioară a capului (pl. I/1-2; III/1-3).

Prezența liniilor de reper sugerează existența mai multor etape în realizarea decorului piesei – trasarea acestora fiind urmată de reprezentarea diverselor motive decorative.

Foarte interesant este că anumite zone pe care au fost trasate axele de simetrie, precum capul și ceafa, nu au fost ornamentate cu elemente geometrice, așa cum se poate observa la două figurine antropomorfe descoperite în același sit (Vl. Dumitrescu 1980, pl. LIX/9; pl. LVII/2) (pl. IV/1,2). Acest aspect sugerează că piesa a rămas neterminată.

Detaliile prezentate anterior indică faptul că cei care modelau, respectiv le decorau, erau experimentați și foarte probabil specializați, aplicând o anumită tehnică, respectând anumite etape ale procesului de construcție a decorului. Datorită acestor detalii, figurina antropomorfă vinciană descoperită la Rast reprezintă o descoperire foarte rară în literatura de specialitate.

◆ Bibliografie

VI. Dumitrescu 1980	<i>The Neolithic Settlement at Rast</i> , BAR (IS), 72, Oxford.
VI. Dumitrescu 1992	Plastica neolitică din așezarea de la Rast (jud. Dolj), <i>AMN</i> , XXIV- XXV, 1987-1988, p. 30-48.
C.S. Nicolăescu-Plopșor <i>et alii</i> 1951	C.S. Nicolăescu-Plopșor, VI. Dumitrescu, N. Gostar, R. Vincenz, Șt. Ștefănescu, S. Barta, Raport asupra activității șantierului arheologic Rast – Dolj, <i>SCIVA</i> , tom 2, nr. 1, p. 267-279.

1

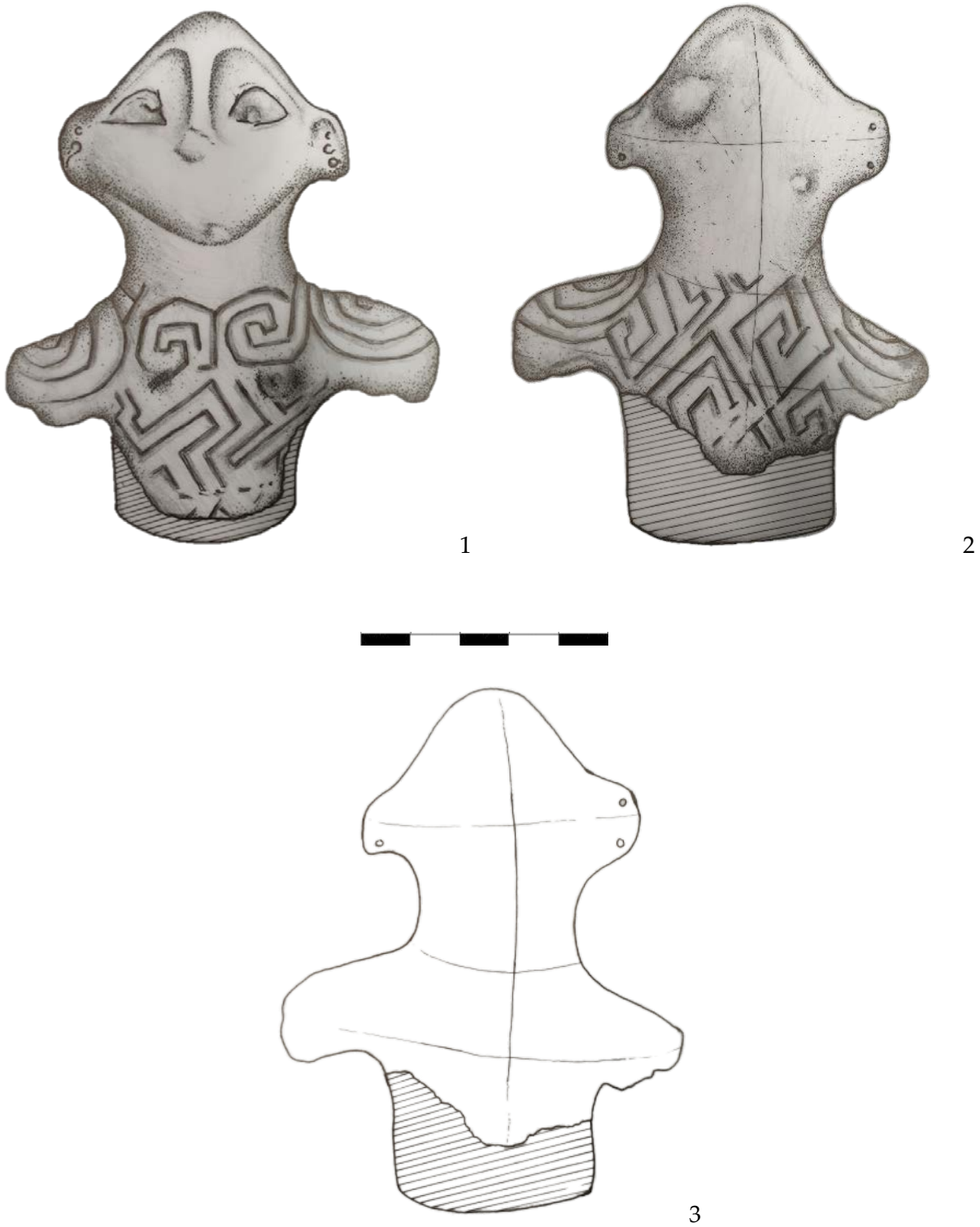
2

Pl. I. Figurină antropomorfă, Rast, jud. Dolj (1 - vedere anterioară; 2 - vedere posterioară).
Anthropomorphic figurine, Rast, Dolj County (1 - anterior view; 2 - posterior view).

Pl. II. Figurină antropomorfă, Rast, jud. Dolj (1-2 - vedere posterioară; 3 - vedere anterioară; 4, 6 - vederi laterale; 5 - vedere inferioară; 7-8 - detalii ale membrelor, vedere inferioară).
Anthropomorphic figurine, Rast, Dolj County (1-2 - posterior view; 3 - anterior view; 4, 6 - lateral views; 5 - lower view; 7-8 - limb details, lower view).

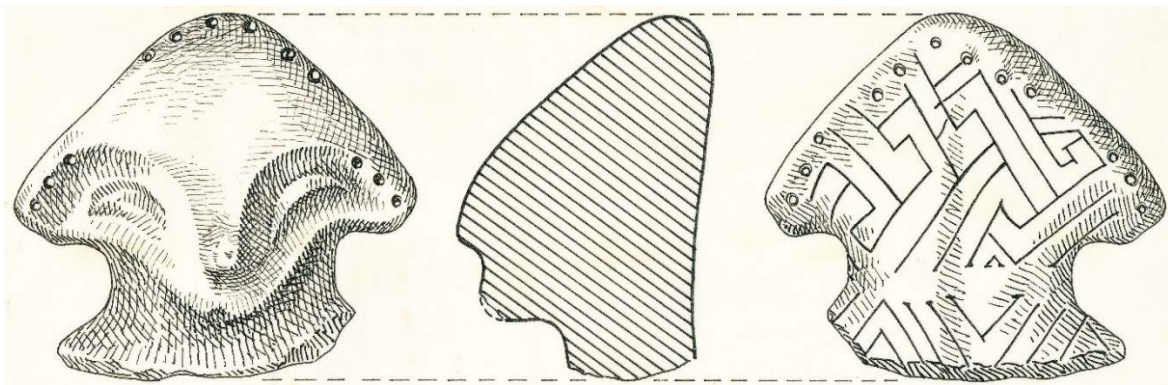

Pl. III. Figurină antropomorfă, Rast, jud. Dolj (1 - vedere anterioară; 2, 3 - vedere posterioară).
Anthropomorphic figurine, Rast, Dolj County (1 - anterior view; 2, 3 - posterior view).

1

2

Pl. IV. Figurină antropomorfă, Rast, jud. Dolj (după Vl. Dumitrescu 1980; 1 - pl. LIX/9; 2 - pl. LVII/2).
Anthropomorphic figurine, Rast, Dolj County (after Vl. Dumitrescu 1980; 1 - pl. LIX/9; 2 - pl. LVII/2).